

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย องค์การบริหารส่วนตำบลพะแสง อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุล ระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมตามยุค

สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลพะแสงได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำแผนสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังว่าเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงรวมถึงทุก สิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและ แนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้จำแนกไว้รวม 10 สาขา คือ

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตรเป็นต้น

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิต และการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

3. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึงความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการ กองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้ เกิด ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

8. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆทั้งขององค์กร ชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณี ของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษา เรียนรู้ ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษา โบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทาง ศาสนา เชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม

ในเขตตำบลพะแสง อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประเพณีวันสงกรานต์

สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เดิมทีวันที่จัดสงกรานต์นั้นจะมีการคำนวณทางดาราศาสตร์ แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดวันที่แน่นอน คือ ตั้งแต่ 13 – 15 เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วัน เริ่มปีปฏิทินของไทยจนถึง พ.ศ. 2431 และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ 1 เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. 2483

ประเพณีวันเข้าพรรษา

เข้าพรรษาพักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝนวันเข้าพรรษา เป็น วันที่พระสงฆ์เริ่มอยู่จำพรรษาตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า “ปฐีพรรษา” **ประเพณีวันออกพรรษา**

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันปวารณา หรือวันมหาปวารณา คือ วันที่เปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุ ว่ากล่าว ตักเตือนกันได้ด้วยเมตตาจิต เมื่อได้เห็น ได้ฟัง หรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรฐิน

กรฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะนั้นมีเพียง 1 เดือน คือตั้งแต่วันที่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 เดือน 12 (วันเพ็ญเดือน 12) ระยะเวลานี้เรียกว่า กรฐินกาล คือ เทศกาลทอดกรฐิน

ฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการเกษตรกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายวัชรินทร์ มุกดา	ม.6 ต.พะแสง
2	การปรับปรุงสวนทุเรียนออกผลผลิตนอกฤดูกาล	นายปัญญา วิเศษ	ม.6 ต.พะแสง
3	การทำปุ๋ยหมัก	นายวิจิต ทองจันทร์	ม.7 ต.พะแสง
4	การผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ	นายเลขา เพชรสองเมือง	ม.6 ต.พะแสง
5	การเลี้ยงผึ้ง	นางยุพา ทองใหญ่	ม.4 ต.พะแสง
6	การประมง	นายประดิษฐ์ ภัคดี	ม.4 ต.พะแสง
7	เลี้ยงไก่พื้นบ้าน	นางพัชรี แสงตาขุน	ม.8 ต.พะแสง
8	เลี้ยงด้วงสาคู	นายอนุสรณ์ ทองใหญ่	ม.4 ต.พะแสง
9	เลี้ยงจิ้งหรีด	นายชาติรี ศิลาทอง	ม.4 ต.พะแสง

ด้านหัตถกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	สานซุ้มทางมะพร้าว	นางโมลี ชุมแสง	ม.1 ต.พะแสง
2	เครื่องจักรสานจากไม้ไผ่	นางยุพิน ทานา	ม.4 ต.พะแสง
3	สานหมวกจากทางใบมะพร้าว	นางธนัชรา ชูประเสริฐ	ม.7 ต.พะแสง
4	สานตะกร้า จากเส้นฟางประดิษฐ์	นางสาวกวีฑารัตน์ ชื่นพระแสง	ม.4 ต.พะแสง

ด้านดนตรี นาฏศิลป์ การนวด และการละเล่นพื้นบ้าน

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การฟ้อนรำ	นางอุษา ชื่นพระแสง	ม.4 ต.พะแสง
2	เพลงกล่อมเด็ก	นางอารี เหมรา	ม.4 ต.พะแสง
3	นวดแผนไทย	นางกนกวรรณ ศรีธาสุข	ม.6 ต.พะแสง
4	นวดแผนไทย	นางกัลยา รอดเจริญ	ม.4 ต.พะแสง
5	การแสดงหนังตะลุง	นางประนอม จิตเวช	ม.1 ต.พะแสง
6	การขับร้องเพลงไทย	นายสรวม วิเชียรวงศ์	ม.3 ต.พะแสง
7	ดนตรีไทย	นางชุกลิน ศรีนิล	ม.5 ต.พะแสง
8	ตีกลองยาว	นายวิโรจน์ ใจทัน	ม.4 ต.พะแสง

ด้านสิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	แชมพูและสบู่ สูตรสมุนไพร	นางสาวอัญชลี ทองจีน	ม.4 ต.พะแสง
2	การตีเหล็ก (มีด พร้า ที่ดายหญ้า ฯ)	นายถาวร ศรีนิล	ม.5 ต.พะแสง
3	ทำสบู่สมุนไพร	นางบุญคง วิเชียรวงศ์	ม.3 ต.พะแสง
4	การจัดดอกไม้ในงานพิธีต่างๆ	นางชนิษฐา ชูประเสริฐ	ม.7 ต.พะแสง
5	การจัดดอกไม้ในงานพิธีต่างๆ	นางลัดดา บุญกระสินธุ์	ม.2 ต.พะแสง

ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	ขนมไทย	นางบุญนาค วิเศษ	ม.6 ต.พะแสง
2	ขนมไทย	นางบุญคง วิเชียรวงศ์	ม.3 ต.พะแสง
3	อาหารพื้นบ้าน	นางปราณี คชรัตน์	ม.4 ต.พะแสง
4	อาหารพื้นบ้าน	นางเกษร แซ่มไล่	ม.8 ต.พะแสง
5	พริกแกงใต้	นางราตรี รอดศรีนาค	ม.1 ต.พะแสง
6	แปรรูปผลิตภัณฑ์ว่านชักมดลูก	นางรัชนี ทองจีน	ม.4 ต.พะแสง
7	กลุ่มผลิตยากันยุงสมุนไพร	นายพนัส ทวี	ม.6 ต.พะแสง
8	ทำลูกประคบสมุนไพร	นางโสภา จินดาวรรณ	ม.4 ต.พะแสง
9	เครื่องดื่มสมุนไพร	นางดวงทิพย์ แสงตาขุน	ม.8 ต.พะแสง
9	ผลิตภัณฑ์ปลาแปียว	นางลัดดา บุญกระสินธุ์	ม.2 ต.พะแสง

ด้านศาสนา วัฒนธรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	ทำขวัญนาค	นายประชีพ ทัพศรี	ม.1 ต.พะแสง
2	พิธีกรทางศาสนา	นายสวัสดิ์ คุณวิจิตร	ม.4 ต.พะแสง
3	พิธีกรทางศาสนา	นายเอิบ รอดเจริญ	ม.4 ต.พะแสง

กลุ่มอาชีพที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะแสง

ลำดับที่	กลุ่มอาชีพ	ที่ตั้ง	จำนวนสมาชิก
1	กลุ่มปลาเปี้ยวบ้านปากน้ำ	ม.2	30
2	กลุ่มทำขนมไทยบ้านปากซวด	ม.3	25
3	กลุ่มทำสบู่สมุนไพร	ม.3	25
4	กลุ่มยาสมุนไพรว่านชักมดลูก	ม.4	10
5	กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้า	ม.5	32
6	กลุ่มน้ำพริกสมุนไพรบ้านบางครก	ม.6	20
7	กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่	ม.7	11
8	กลุ่มเลี้ยงพันธุ์ไก่พื้นบ้าน	ม.8	15
9	กลุ่มผูกผ้าจัดดอกไม้สด	ม.9	25
10	กลุ่มเพาะเห็ดฟาง	ม.6	30
11	กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด	ม.4	15
12	กลุ่มปลูกว่านชักมดลูกปลอดสารพิษ	ม.8	10